

Наташа М. Вукићевић
Катарина Р. Станојевић
Универзитет у Крагујевцу
Факултет педагошких наука у Јагодини
Катедра за дидактичко-методичке науке

УДК: 371.311.1:78
ИД БРОЈ: 208620044
Стручни рад
Примљен: 11. децембар 2013.
Прихваћен: 21. април 2014.

ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈА НАСТАВЕ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ У КОНТЕКСТУ САВРЕМЕНОГ ОБРАЗОВАЊА

Апстракт: У раду су дефинисане специфичности наставе музичке културе у савременом наставном контексту. Предуслов савремене концепције часа јесте прихватање нове улоге наставника и ученика у наставном процесу и креативан приступ планирању и артикулацији садржаја и активности. Циљ рада је указати на могућност примене индивидуализације у области дечјег музичког стваралаштва остваривањем високог степена корелације програмских садржаја у настави музичке културе.

Кључне речи: индивидуализација, настава музичке културе, савремена настава, корелација програмских садржаја, дечје музичко стваралаштво, свирање на дечјим инструментима

УВОД

Примарни задатак наставе музичке културе, као и осталих наставних предмета у млађим разредима основне школе, јесте стварање свестране личности ученика, што се постиже применом одговарајућих метода и облика рада у реализацији програмских садржаја. С обзиром на то да је настава музичке културе специфична због уметничког карактера наставних садржаја и да су индивидуалне музичке способности ученика веома различите, организацију наставе је неопходно истовремено прилагодити и захтевима савремене наставе и могућностима ученика. Захтеви савремене наставе су дефинисани прописаним образовним стандардима и односе се на поштовање различитости и посматрање разлика као производа јединственог израза, оригиналности, индивидуалности и креативног мишљења ученика. Управо из тог разлога, основа савремене концепције наставе музичке културе подразумева и уважавање индивидуалних музичких способности, интересовања и развојних детерминанти и карактеристика ученика.

Са аспекта могућности савремене организације наставног рада, музичка настава у основној школи представља посебно погодно подручје за интеграцију садржаја и примену модела индивидуализације наставе. Уколико се садржаји и сам процес учења надовезују на њихова интересовања и уколико су прилагођени њиховим потребама и способностима, ученици у настави музичке културе имају много могућности да развију своју индивидуалност и креативност, да испоље своје стваралачке потенцијале и да своје музичке способности развију до оптималних граница. Настава музичке културе, реализована у складу са постављеним циљем, задацима и очекиваним исходима, подстиче и мотивише ученике да активно учествују у наставном процесу. Ученицима је омогућено да напредују у одговарајућем темпу, пропорционално својим могућностима и да буду задовољни постигнутим резултатима, јер се њихова активност и напредак вреднују и имају равноправан удео у укупној оцени ученикових постигнућа у настави музичке културе. С друге стране, без обзира на понуђене могућности да буде самосталан и искаже своју индивидуалност и идентитет, ученик своје потребе може да усклади са захтевима других у свом социјалном окружењу, прихватајући при том одговорност за сопствене резултате и целокупни развој. Избор садржаја и начин рада учитељ планира у односу на лична музичка искуства ученика, њихова предзнања, музичке способности, особине личности, али и у односу на подстицаје средине и социјалну климу у разреду. Квалитет учења може се одредити на основу процене колико успешно ученик учи, колико је активан и самосталан у процесу усвајања знања. Континуираним радом на развијању музичких способности ученика, постављањем задатака различитог нивоа сложености, те ангажовањем свих ученика у разреду у реализацији програмских садржаја учитељ подстиче њихову унутрашњу мотивацију и доприноси ефикаснијем усвајању знања која су, у том случају, трајнија, целовитија и применљивија. Осим поменутог образовног аспекта, виши ниво постигнућа повољно се одражава на васпитну функцију наставе и развијање ученичких интересовања за уметност у ширем смислу.

СПЕЦИФИЧНОСТИ НАСТАВЕ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ

Пружајући јединствено искуство естетског и емоционалног доживљаја, настава музичке културе код ученика буди интересовање за музичку уметност и подстиче их на интензивно учење у различитим музичким активностима, у чему се и огледа васпитни значај овог наставног предмета. Поред тога, специфичности наставе музичке културе условљене уметничким садржајима односе се и на дефинисање и остваривање циља и задатака, али и на организациону структуру која би одговарала савременим захтевима у реализацији наставе. Из постављеног циља наставе музичке културе, који се односи на развијање интересовања, креативности и критичког мишљења, произлазе задаци који

се не могу јасно диференцирати у односу на доминантну улогу коју имају у наставном процесу као васпитни, образовни или функционални. Поменуто својство задатака отежава и њихову операционализацију.

Разноликост садржаја и заступљеност различитих области рада у оквиру једног наставног часа музичке културе подразумева и остваривање великог броја различитих задатака, при чему је за успешну реализацију наставе подједнако значајно остваривање свих задатака, без обзира на етапу часа у којој се они могу остварити. Такође је потребно указати на значај оних задатака који се остварују током утврђивања и понављања градива, јер се управо они занемарују у реализацији наставног процеса.

Пример 1. Општи методички подаци и оперативни задаци часа

Разред:	Четврти
Тип часа:	Утврђивање
<u>Наставна област:</u>	Слушање музике
<u>Наставна јединица:</u>	Слушање композиција <i>Валцер</i> Ф. Шопена и <i>Менует</i> из <i>Мале ноћне музике</i> В. А. Моцарта
<u>Васпитни задаци:</u>	Развијање љубави према музици, стицање навике активног слушања музике, подстицање музичког доживљаја, развијање љубави према уметничкој музици, упознавање са уметничком музиком домаћих и страних аутора, формирање музичког укуса ученика.
<u>Образовни задаци:</u>	Утврђивање и препознавање слушаних композиција, усвајање нових ознака за темпо на основу компарације познатих композиција, стицање нових знања о композиторима и стилизованим играма, стицање нових знања о валцеру и менуету, упознавање и разликовање музичких стилова.
<u>Функционални задаци:</u>	Развијање музичке меморије, оспособљавање ученика за самостално препознавање изражајних карактеристика музичког дела, изражавање музичког доживљаја покретом, упоређивање музичких елемената у слушаним композицијама, учовавање симетрије на основу понављања тематског материјала

Посебну специфичност музичке наставе представља обавеза учитеља да упозна и континуирано прати развој музичких способности ученика, јер је оптимална развијеност ових способности један од кључних услова активног учешћа ученика у настави. Индивидуалне музичке способности ученика једног одељења су хетерогене, па је упознавање различитих видова и нивоа испољавања овог вида специфичних способности посебан захтев за учитеља. Учитељ мора бити упознат са значајем и могућностима утврђивања и праћења њиховог развоја, јер наведеним задацима морају бити прилагођени и различити поступци вредновања и оцењивања ученика. Да би поменути задатак наставе

био остварен, важно је познавати и структуру, односно важније компоненте ових способности које се испољавају код ученика млађег школског узраста. Развијен осећај за ритам и мелодијско кретање, развијена музичка меморија и способност координације покрета са ритмом музике јесу компоненте музичности које се најједноставније и најпре уочавају кроз различите облике дечјих музичких активности.

Из напред наведених разлога, уочљива је потреба за индивидуализацијом наставе, како због ученика којима је потребно олакшати усвајање наставних садржаја и додатно их мотивисати, тако и због активирања талентованих ученика чије музичке способности треба даље развијати.

ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈА РАДА У НАСТАВИ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ

Будући да су природне диспозиције ученика и степен развијености најважнијих компоненти музичности различити код ученика једног одељења, избор метода и облика наставног рада подразумева и флексибилнији приступ организацији и реализацији наставе музичке културе у млађим разредима основне школе. Међутим, нису сви модели савремене организације наставе подједнако погодни за примену у настави музичке културе. Имајући у виду све специфичности циља и задатака, али и наставних садржаја, истичемо да је индивидуализација изузетно погодан модел организације наставног рада, те да се применом овог модела са великим успехом може постићи активирање и интересовање свих ученика за реализацију већине програмских садржаја наставе музичке културе. У педагошко-дидактичкој литератури наилазимо на различите дефиниције индивидуализације наставе и свака од њих, са становишта Ф. Морија и Р. Дотрана до наших истакнутих дидактичара М. Баковљева, Ј. Ђорђевића и М. Вилотијевића, наглашава потребу за уважавањем разлика ученика и прилагођавања наставног рада њиховим способностима ради постизања веће активности и самосталности у раду, бољих резултата и ефикаснијег наставног процеса у целини. Значајно за наставу музичке културе јесте схватање Р. Дотрана који је претпоставио да „индивидуализована настава може да води рачуна о разликама у интелигенцији деце у једном истом разреду, о способностима појединца... о његовим афективним реакцијама“ (Дотран 1962: 28) и указао на многобројне чиниоце који утичу на понашање појединца и његову активност. Деловање великог броја разнородних фактора у великој мери одређује и методичку организацију часа музичке културе, планирање и реализацију програмских садржаја.

Постоји низ различитих класификација облика индивидуализације наставе, а наставников избор облика индивидуализације условљен је „реалним могућностима ученика једног одељења, природом и степеном индивидуал-

них разлика међу њима“ (Голубовић-Илић 2008: 38). Са аспекта примене у области дечјег музичког стваралаштва, најприхватљивији је модел индивидуализације наставе путем групног облика рада. Потребу за комбиновањем индивидуализације и групног облика рада најбоље је, по нашем мишљењу, објаснио Ф. Мори: „Индивидуализовани рад, често тих, одмерен, озбиљан и смишљен, апсорбује пажњу детета и ограничава га на његов задатак. Због тога постоји мишљење да га треба кориговати групним радом при коме дете мора да научи да се укључи у групу, да подели занимања са више чланова, да усклади напоре“ (Мори 1959: 64). Услед различитих стваралачких потенцијала ученика, у оквиру групе се могу добити различита решења од којих се бира најуспелије (пример 2). Осим тога, с обзиром на то да групе имају највише пет чланова, а да смо ученике у нашем примеру поделили у три категорије, неке групе ће, без обзира на израду деоница за различите инструменте, имати задатке истог нивоа сложености.

Суштина индивидуализације наставе музичке културе је прилагођавање и подстицање различитих стилова учења, учење индивидуалним темпом у складу са способностима, предзнањима, искуствима и личним интересовањима ученика. Јасно изражене разлике у нивоу и квалитету музичких способности ученика једног одељења, као и њихових музичких предзнања, омогућавају формирање хомогених група ученика. Заједничке карактеристике, способности и предзнања ученика унутар групе узимају се као основни критеријуми при планирању захтева за реализацију појединих наставних јединица. Уколико су групе хомогене, ученицима се унутар групе могу поставити истоверсни задаци. Највиши квалитет музичких способности углавном се уочава код ученика који поред основне похађају и музичку школу. Поред развијене музикалности и унутрашње мотивације, њихова предзнања из области музичке писмености су знатно шира у односу на ученике који музичка знања стичу само у настави музичке културе у основној школи. Ученици који не похађају музичку школу, али код којих су уочене природне диспозиције и оптимално развијене музичке способности, са подједнако великим интересовањем учествују у музичким активностима. Тој категорији ученика се додељују задаци просечног, средњег нивоа сложености. Ученике које можемо означити као трећу категорију, групу издвојену према слабијим постигнућима која указују на недовољно развијене поједине елементе музикалности, такође је потребно ангажовати у наставним активностима. Планирању и избору задатака за ову групу ученика мора се приступити врло пажљиво и посвећено, јер осим уважавања разлика у квалитету музичких предзнања и разлика у степену развијености музичких способности, важно је постићи и оптималан ниво интересовања и мотивације ученика за успешну реализацију наставног часа.

Индивидуализацијом наставног рада часови утврђивања нису монотони за ученике, јер се истим садржајима приступа са другог аспекта постављањем

нових задатака који претпостављају већу мисаону активност. Креативним приступом планирању и организацији часа утврђивања песме, као у следећем примеру, код ученика је могуће постићи веће ангажовање због осећаја задовољства јер је исход наставног часа резултат самосталног рада и личне креације ученика. Уколико ученицима задамо израду музичког аранжмана за познату песму који ће на следећем часу имати прилике и да свирају, активираће се њихове когнитивне, моторичке и специјално музичке способности, а с обзиром на то да су ученици подстакнути на самосталан рад и стваралаштво, резултат тог рада ће бити и повољна афективна реакција. У раду смо укратко описали структуру и ток поменутих часова.

Пример 2. Концепт припреме за час реализације дечјег музичког стваралаштва

<i>Општи методички подаци</i>	
Разред:	Четврти
Наставна област:	Дечје музичко стваралаштво
Претходна наставна јединица:	Обрада песме из нотног текста <i>`Ајге, Кајџо</i> , народна песма
Наставна јединица:	Утврђивање песме <i>`Ајге, Кајџо</i> и израда музичког аранжмана за свирање на дечјим инструментима
<i>Архивација часа</i>	
Уводни део:	Понављање песме <i>`Ајге, Кајџо</i>
Главни део:	Израда аранжмана за свирање на дечјим инструментима
Завршни део:	Анализа радова и избор најуспелих деоница које ће чинити аранжман
<i>Ток часа</i>	
Уводни део:	Утврђивање и певање обрађене песме (методом обраде из нотног текста); препознавање одлика и квалитета звука појединих инструмената дечјег инструментаријума; уз анализу нотног записа песме ученици добијају потребне информације и упутства о писању аранжмана, деоница за мелодијске и ритмичке инструменте и о основним принципима избора и комбиновања инструмената у дечјем оркестру; Подела ученика на групе, а критеријуми за формирање група ученика јесу различити нивои и квалитет њихових музичких способности и њихова музичка предзнања.

<p>Главни део:</p>	<p>Задатак за групу музикалнијих ученика подразумева исписивање једноставнијих мелодијских деоница (презентоване у виду мелодијске допуњалке), за групу ученика просечних способности и предзнања задатак је избор инструмената и писање ритмичких деоница, а за ученике треће групе, слабије или недовољно развијених музичких способности, захтев у поступку индивидуализације наставног процеса може бити писање једноставнијих ритмичких деоница које могу бити већ припремљене и ученицима презентоване као задатак за решавање ритмичке допуњалке. У поступку израде појединачних аранжмана дужност учитеља је да контролише и правовремено усмерава рад свих група ученика посредном или непосредном стручном и педагошком подршком.</p>
<p>Завршни део:</p>	<p>Анализа и избор дечјих радова, најуспелијих готових мелодијских и ритмичких деоница, који у комбинацији чине музички аранжман на основу кога ће на наредном часу сви ученици научити свирање мелодије и музичке пратње наученој песми.</p>
<p>Прилој:</p> <p>мелодија песме</p> <p>мелодијска допуњалка</p> <p>ритмичка допуњалка</p> 	

Оваквом организацијом наставног рада постиже се равноправна активност свих ученика у одељењу. Иако у остваривању општих оперативних задатака наведеног часа подједнако учествују сви ученици, посебни и специфични задаци наставе могу се остварити само у оквирима формираних група ученика. Код ученика који похађају музичку школу подстичемо развој њиховог унутрашњег, мелодијског и хармонског слуха (писање паралелне, пратеће мелодијске деонице – *доња* терца), развој осећаја за логично вођење мелодијске линије (према добијеним упутствима о основним начелима писања вишегласног става), као и осећај за завршетак музичке фразе – каденцирање. Са друге стране, ученици код којих је препознат просечан ниво музичких способности, ангажовањем на описаном часу, поред опште дефинисаних, остварују и важан задатак избора музичких инструмената на којима ће се свирати. Ова група ученика добија и задатак писања ритмичких деоница за одабрани извођачки састав (деонице су, најчешће, једноставније ритмичке грађе). У складу са тим,

они морају познавати звучне специфичности доступних инструмената (квалитет тона, трајање звука/одзвука), а избор прилагодити и пореклу, карактеру и литерарној тематици песме. Групи ученика за коју је утврђено да према индивидуалним музичким способностима, искуствима и предзнањима својих чланова може остварити само одређене музичке задатке, додељују се задаци израде ритмичких деоница, презентовани у виду ритмичке допуњалке.

Иако су задаци израде музичких допуњалки ученицима четвртог разреда познати и представљају занимљив начин утврђивања и примене стеченог знања, увек треба посебно истаћи основни захтев реализације овог вида дечјег музичког стваралаштва, а то је допуњавање означених места нотама, репрезентима одговарајућих тонских висина и/или ритмичких вредности. Завршни део описаног часа подразумева критички осврт на самостални рад ученика, анализу и избор најуспелијих радова ради комплетирања музичког аранжмана. Основни захтев за ученике је, при том, да разумеју могућности примене музичких знања у практичним задацима израде појединачних деоница музичке пратње, да препознају боља од лошијих музичких решења и да разумеју принцип комбиновања готових деоница да би се добила складна музичка целина која одговара и карактеру мелодије песме и тематици њеног текста.

У даљем тексту прилажемо коначну верзију аранжмана за песму *'Ајде Кајџо* која представља резултат самосталног рада ученика описаног и реализованог према концепту припреме за наставну јединицу „Утврђивање песме *'Ајде Кајџо* и израда аранжмана за свирање на дечјим инструментима“.

'АЈДЕ КАТО

Народна песм.

Музички нотни запис за песму *'Ајде Като*. Запис је у 3/4 такта и обухвата следеће инструменте:

- Глас:** Мелодија са динамиком *f* и темпом *Умерено брзо*. Текст: 'Ај - де, Ка - то, 'ај - де, зла - то. 'Ај - де, са мно це - лер бра - ти.
- Металофон:** Пратња са динамиком *mf* и темпом *Умерено брзо*.
- Штапићи:** Ритмичка пратња са динамиком *mp* и темпом *Умерено брзо*.
- Звечке:** Ритмичка пратња са динамиком *mp*.
- Триангл:** Ритмичка пратња са динамиком *p*.

Индивидуализацијом наставног рада постиже се равноправно ангажовање свих ученика у одељењу, подстиче се испољавање креативности и повећава мотивација ученика за учешће у заједничким музичким активностима.

Чињеница да ће ученици садржајима са којима су били у контакту на једном наставном часу моћи да приступе и на следећем часу, али у оквирима нових задатака и кроз другачије организоване активности, ученике континуирано мотивише за учешће и успешну реализацију већине програмских садржаја наставе музичке културе. Имајући то у виду, прилажемо и концепт припреме за реализацију наредне наставне јединице.

Пример 3. Концепт припреме за час свирања на дејјим музичким инструментима

<i>Општи методички подаци</i>	
Разред:	Четврти
Наставна област:	Извођење музике – свирање на дејјим музичким инструментима
Претходна наставна јединица:	Утврђивање песме из нотног текста <i>‘Ајге, Кајџо</i> , народна песма и писање аранжмана за исту песму
Наставна јединица:	Свирање на основу дечјег аранжмана народне песме <i>Ајге Кајџо</i>
<i>Арђикулација часа</i>	
Уводни део:	Понављање песме <i>‘Ајге, Кајџо</i> ; анализа и подсећање на изабрани аранжман песме, анализа појединачних деоница аранжмана.
Главни део:	Обрада мелодијских и ритмичких деоница аранжмана.
Завршни део:	Колективно свирање према израђеном музичком аранжману за песму <i>‘Ајге, Кајџо</i> .
<i>Ток часа:</i>	
Уводни део часа:	Анализа нотног записа песме и анализа мелодијских и ритмичких деоница аранжмана; ученици су подељени у групе према утврђеним критеријумима, добијају музичке инструменте и упутства за учење инструменталних деоница.
Главни део:	Свака група, према музичким способностима и предзнањима, усваја и вежбањем утврђује делове и фразе (увежбавати спретност и усклађеност покрета руку); након поступка спајања свих делова у музичку целину, увежбавају се комбинације различитих мелодијских и ритмичких деоница са контролисаним интензитетом удара, звучне комбинације дечјих музичких инструмената.
Завршни део:	Колективни рад на певању и свирању песме и њеном изражајном дотеривању (фразирању, правилној дикцији, музичкој и текстуалној акцентуацији, одговарајућем темпу и динамици).

У раду смо приказали примере организације два часа музичке културе, где се интеракција не остварује само на релацији учитељ–ученик, већ се односи и на рефлексију наставних садржаја на индивидуални музички доживљај ученика и процес дечјег музичког стваралаштва.

Све специфичности наставе музичке културе су међусобно повезане јер различити задаци антиципирају и различиту организацију садржаја рада, а неки од њих, као што су дијагностификовање и праћење музичких способности, подразумевају и различит начин вредновања и оцењивања рада ученика.

Савремена школа почиње да се бави и доживљајним аспектом васпитно-образовног процеса који је дуго био занемарен, чак и у активностима у којима је немогуће учити и поучавати само на основу сазнања, као што су настава музичке и ликовне културе и настава књижевности. У основи доживљајног процеса, који се састоји од подстицања, интензивирања и изражавања музичког доживљаја, могу бити појаве и догађаји из непосредне стварности, али и само музичко дело. На ученике у процесу стварања могу утицати његова искуства, знања, особине личности, когнитивне способности, али и мотивација и личност учитеља. Доживљајна и сазнајна функција часа музичке културе испољавају се на сваком часу музичке културе у млађима разредима основне школе, а која је од њих примарна у датом тренутку, зависи од области рада заступљених на том часу. У наведеном примеру часова на којима се сазнајни процес, започет на првом, наставља на следећем часу музичке културе, повезаност стваралаштва, свирања и музичке писмености омогућава да примена стечених знања представља за ученике стваралачки чин и причинљава задовољство због уважавања њихових активности и постигнућа у стварању и извођењу музике.

На часовима које смо описали, иако наизглед представљају уобичајену концепцију, осим примене индивидуализације наставе, спроведена је основна идеја о интеграцији садржаја и задатака у оквирима истог предмета и примени интерактивног приступа у контексту повезаности свих наставних чинилаца: наставника, ученика и садржаја. Радови ученика су производ претходних активности у области извођења музике (обrade песама из нотног текста), познавања карактеристика појединих дечјих римичких и мелодијских инструмената, начина свирања и особина њиховог звука/тона, познавања елемената музичке писмености и стваралачке инвенције ученика. Успешна реализација завршног дела часа, осим методичке организације и адекватних методских поступака у раду, резултат је двосмерне комуникације и квалитетног комуникацијског односа наставника и ученика у којој наставник својим педагошким интервенцијама подстиче и мотивише ученике, уважава њихова „музичка решења“, заједно са њима врши избор најуспелијих радова и на тај начин подстиче учешће ученика у коначном обликовању аранжмана. Повратна информација коју ученици добијају је кључни фактор у раду на реализацији дечјег музичког стваралаштва, као најосетљивијег подручја музичко-педаго-

шког рада. Структуралним повезивањем двеју области рада повољно утичемо на функционалност знања ученика. Поступак обраде песме из нотног текста ученицима олакшава свирање ритмичких и мелодијских деоница, свирање помаже ученицима у изради ритмичких и мелодијских допуњалки и обратно: заједничко моделовање аранжмана на основу појединачних деоница које су самостално израдили мотивише ученике и олакшава свирање на изабраним инструментима.

ЗАКЉУЧАК

Школа се суочава са изазовима савременог друштва чији се захтеви односе на промену улоге ученика, иновирање садржаја, релевантност и применљивост знања и прилагођавање метода и облика рада индивидуалним способностима ученика. Иако се улога наставника мења у савременом наставном контексту, његов допринос се огледа у креативном приступу избору и моделовању наставних садржаја.

Савремена концепција наставе музичке културе подразумева комплексније дефинисање и сагледавање предметних подручја и већи степен корелације између програмских садржаја. У раду смо практичним примерима указали на могућност планирања и организације садржаја симултаним активностима наставника и свих ученика у разреду, могућност реализације наставе уважавањем индивидуалних способности ученика и истицањем њиховог појединачног удела у заједничком остваривању циља и задатака наставе музичке културе у контексту савременог образовања.

Интерактиван однос наставника и ученика је предуслов успешне реализације часа, а заснива се на активностима наставника и ученика и њиховом конструктивном дијалогу. Активности наставника не подразумевају само постављање задатака и проблемске ситуације, већ и сарадњу са ученицима који добијају повратну информацију о својим радовима и својим постигнућима у току процеса усвајања или примене знања. Такав приступ омогућава корекцију и усмеравање тока развоја њихових стваралачких и музичких способности, а крајњи исход представља оспособљеност ученика за самосталну примену стечених знања, функционално повезивање теоријских садржаја са музичким примерима и формирање свестране и креативне личности.

ЛИТЕРАТУРА

Андевски (2008): Милица Андевски, *Умјетносћ комуницирања*, Нови Сад: СЕКОМ-books d. o. o.

Богнар, Матијевић (2005): Ladislav Bogнар, Milan Matijeвић, *Didaktika*, Zagreb: Школска књига.

Братић, Филиповић (2001): Томислав Братић, Љубица Филиповић, *Музичка култура у разредној настави*, Јагодина – Приштина: Учитељски факултет у Јагодини – Факултет уметности у Приштини.

Голубовић-Илић (2008): Ирена Голубовић-Илић, *Индивидуализација наставе у природи и друштву*, Јагодина: Педагошки факултет.

Дотран (1962): Робер Дотран, *Индивидуализована настава*, Сарајево: Веселин Маслеша.

Ивић, Пешикан, Антић (2001): Иван Ивић, Ана Пешикан, Слободанка Антић, *Активно учење 2*, Београд: Институт за психологију.

Јовановић (2004): Бранко Јовановић, *Школа и васпитање*, Јагодина: Учитељски факултет.

Максић (2003): Славица Максић, Уважавање образовних потреба даровитог детета у школи, *Уважавање различитости и образовање* (приредиле Ј. Шефер, С. Максић и С. Јоксимовић), Београд: Институт за педагошка истраживања, 51–56.

Мансила, Гарднер (2007): Veronica Voix Mansilla, Howard Gardner, From teaching globalization to nurturing global consciousness, *Learning in the global era: International Perspectives on Globalization and Education*, Edited by Marcelo M. Suárez-Orozco, London: University of California Press.

Мирковић-Радош (1996): Ксенија Мирковић-Радош, *Психологија музике*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Мори (1959): F. Mori, *Individualizovana nastava i grupni rad*, Beograd: Nolit i Pedagoško društvo HRS.

ОСМК (2010): *Образовни стандарди за крај обавезног образовања за наставни предмет Музичка култура*, Београд: Министарство просвете Републике Србије – Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања.

Трнавац, Ђорђевић (1995): Недељко Трнавац, Јован Ђорђевић, *Педагогија*, Београд: Научна књига.

Nataša M. Vukićević
Katarina R. Stanojević
University of Kragujevac
Faculty of Education in Jagodina
Department of didactic and methodology

THE INDIVIDUALISATION OF TEACHING MUSIC CULTURE IN THE CONTEXT OF MODERN EDUCATION

Summary: The individualisation is one of the models of organisation in teaching music culture which makes it possible to direct the students' musical and creative development of abilities. In the paper we point out to the possibility of applying the individualisation by using the group forms in the field of children music creativity. The final end of this approach

represents students' capacity for the individual appliance of the acquired knowledge, their ability of the functional connection of the theoretical contents with some music examples and forming a versatile person.

The content, approaches and the whole learning process is attached to the interest and students' foreknowledge by using the teaching individualisation of the music culture and because of that students have more possibilities to develop their individuality and creativity and to express their creative potentials and also to develop the music abilities to the optimal limits.

Key words: individualisation, teaching the music culture, modern teaching, correlation of the contents, children music creativity, playing the children music instruments